

Phiên Hợp Định Mệnh Của Thiếu Tướng Nguyễn Cao Kỳ Lâm Vĩnh-Thế

30-6-1967.- Thiếu-Tướng Nguyễn Cao Kỳ cùng chung liên-danh ứng-cử với Trung-Tướng Nguyễn Văn Thiệu: Tướng Thiệu ứng-cử Tổng-thống, tướng Kỳ Phó-tổng-thống.

(Đoàn Thêm. 1967: *Việc Từng Ngày*, Los Alamitos, Calif.: Xuân Thu, 1989. Tr. 148)

Hiện nay, gần 40 năm sau của sự việc nêu trên, những độc giả trẻ tuổi người Việt khi đọc đoạn văn trên chắc chắn sẽ thấy đó là một chuyện bình thường, rất bình thường. Nhưng vào ngày tháng đó của năm 1967, mẩu tin này là một quả bom nổ lớn, rất lớn tại thủ đô Sài Gòn của nước Việt Nam Cộng Hòa (VNCH). Bài viết này cố gắng tìm hiểu chuyện gì đã xảy ra tại phiên họp vào hai ngày 29 và 30-6-1967 của Hội Đồng Quân Lực đã đưa đến sự thành hình của liên danh Thiệu-Kỳ trong cuộc bầu cử Tổng Thống năm 1967.

Bối Cảnh Chính Trị Của VNCH Vào Tháng 6-1967

Sau khi chính phủ Phan Huy Quát từ chức và giao chính quyền lại cho Quân Đội vào tháng 6-1965, các tướng lãnh đã thành lập 2 Ủy Ban: 1) Ủy Ban Lãnh Đạo Quốc Gia (UBLĐQG) do Trung Tướng Nguyễn Văn Thiệu làm Chủ Tịch (tức Quốc Trưởng); 2) Ủy Ban Hành Pháp Trung Ương (UBHPTƯ) do Thiếu Tướng Nguyễn Cao Kỳ làm Chủ Tịch (tức Thủ Tướng). UBLĐQG chịu trách nhiệm về đường lối, chính sách và nhân sự của VNCH. UBHPTƯ chịu trách nhiệm thi hành đường lối và chính sách do UBLĐQG đề ra.

Hành động ăn khớp nhịp nhàng giữa hai ủy ban cũng như sự đoàn kết nội bộ giữa các tướng lãnh cao cấp đã giúp cho chính phủ Nguyễn Cao Kỳ tồn tại trong hai năm và ngày càng vững mạnh. Sức mạnh chính trị của phe Phật Giáo, đã từng gây nhiều khó khăn (ngay cả lật đổ) cho các chính phủ trước, đã bị triệt tiêu sau vụ nổi loạn thất bại ở Miền Trung một năm trước đó. Tháng 9-1966, Quốc Hội Lập Hiến được bầu ra để soạn thảo Hiến Pháp mới cho VNCH. Ngày 1-4-1967, Hiến Pháp mới được ban hành. Theo Hiến Pháp mới này, VNCH theo Tổng Thống chế với nhiệm kỳ 4 năm, có Quốc Hội Lập Pháp gồm 2 viện, Thượng và Hạ Viện. Cuộc bầu cử Tổng Thống và Thượng Viện sẽ được tổ chức vào tháng 9-1967.

Thành quả chính trị này phải nhận là rất đáng kể trong một quốc gia đang bị chiến tranh khốc liệt và trong một tình hình chính trị bất ổn định kéo dài gần 3 năm trước đó. Uy tín của tướng Kỳ lên cao, cả trong nước và đối với Hoa Kỳ. Việc ông Kỳ tuyên bố tại cuộc họp báo ở Đà Lạt vào ngày 12-5-1967 sẽ ra tranh cử chức vụ Tổng Thống được các giới chính trị xem là một điều đương nhiên. Vào thời điểm này ông Kỳ đã nắm vững tình hình chính trị của VNCH một cách gần như tuyệt đối. Trước hết về mặt an ninh chính trị, ông đã bố trí cho Chuẩn Tướng Nguyễn Ngọc Loan, Phó Tư Lệnh Không Quân, cánh tay mặt của ông, nắm tất cả bộ máy an ninh với 3 chức vụ sau đây: Tổng Giám Đốc Cảnh Sát Quốc Gia, Giám Đốc Nha An Ninh Quân Đội, và Cục Trưởng Cục Trung Ương Tình Báo. Các chức vụ tỉnh trưởng, tư lệnh các quân đoàn, các quân binh chủng và các đại đơn vị phần lớn đều là người của ông. Ông cũng

tìm cách lấy hậu thuẫn của các chính đảng cũng như các tôn giáo. Nói tóm lại, ông gần như không có đối thủ trong phe quân đội trong cuộc bầu cử Tổng Thống sắp diễn ra. Bộ máy tranh cử của ông cũng đã bắt đầu hoạt động rất mạnh tại khắp các địa phương. Người đứng pho trong liên danh của ông là Luật sư Nguyễn Văn Lộc, một chính khách người Miền Nam.

Trung Tướng Thiệu, với tư cách Quốc Trưởng, cũng ra ứng cử chức vụ Tổng Thống, mặc dù không được hậu thuẫn mạnh trong Quân Đội như Thiếu Tướng Kỳ. Việc này là một nguy cơ cho sự đoàn kết của phe quân nhân và có thể đưa đến sự đắc cử của một liên danh dân sự, một điều mà tất cả các tướng lãnh đều không muốn.¹ Đã có nhiều cố gắng cá nhân của các tướng lãnh để thuyết phục hai tướng Thiệu và Kỳ suy nghĩ lại, đặt tình đoàn kết của Quân Đội lên trên quyền lợi cá nhân. Về phía tướng Kỳ thì những tướng lãnh ủng hộ ông đã cử Thiếu Tướng Nguyễn Đức Thắng đến nói chuyện trực tiếp với tướng Thiệu để thuyết phục tướng Thiệu rút lui.² Tất cả đều không đưa đến kết quả nào, cả hai tướng Thiệu và Kỳ đều cương quyết giữ vững ý định ra ứng cử chức vụ Tổng Thống. Ngày 1-7-1967 sẽ là ngày cuối cùng ghi danh ứng cử. Đại Tướng Cao Văn Viên, Tổng Tham Mưu Trưởng Quân Lực VNCH, đã triệu tập một phiên họp của Hội Đồng Quân Lực vào ngày 29-6-1967 để tìm cách giải quyết tình trạng bế tắc này.

Phiên Hợp Hai Ngày 29 và 30 Tháng 6 Năm 1967 của HĐQL

Kết quả của phiên họp này thì mọi người đều biết. Đó là việc hai tướng Thiệu và Kỳ đồng ý rút lui liên danh riêng của hai ông và đồng ý đứng chung một liên danh với nhau với ông Thiệu ứng cử Tổng Thống và ông Kỳ ứng cử Phó Tổng Thống. Việc gì đã xảy ra tại phiên họp quan trọng này ? Có phải “*bàn tay lông lá của CIA*” lại nhúng vào để buộc hai tướng Thiệu Kỳ phải ngồi chung lại với nhau ? Câu hỏi này có thể loại bỏ ngay vì không đúng sự thật. Các tài liệu đã giải mật của chính phủ Hoa Kỳ cho thấy lập trường của chính phủ Hoa Kỳ là đứng trung lập trong vụ này; họ hoàn toàn không có nhúng tay vào để làm áp lực. Điều này đã được chính Đại sứ Hoa Kỳ ở Việt Nam tại thời điểm đó là ông Ellsworth Bunker xác nhận với ông Bùi Diễm, cựu Đại sứ VNCH tại Hoa Kỳ³. Có phải các tướng lãnh đã thành công trong việc làm áp lực để hai tướng Thiệu và Kỳ phải đứng chung liên danh ? Có phải tướng Kỳ, do bản tính bốc đồng, bộp chộp, và trong một lúc thiếu suy nghĩ, đã chấp nhận hy sinh để giữ sự đoàn kết trong Quân Đội ? Chúng ta thử tìm hiểu xem sự thật nằm ở đâu, dựa trên các tài liệu sau đây.

Tài Liệu 1: Công Điện Mật của CIA

Đây là công điện của CIA ngày 3-7-1967, giải mật ngày 6-4-1993, gồm 10 trang, mang tựa đề “*Agreement between Chief of State Thieu and Prime Minister Ky that Thieu, as President, will be a figurehead and Ky, as Vice President, will retain control after the elections*” = *Thỏa thuận giữa Quốc Trưởng Thiệu và Thủ Tướng Kỳ là Thiệu, trong chức vụ Tổng Thống, sẽ chỉ là trên danh nghĩa và Kỳ, trong chức vụ Phó Tổng Thống, sẽ giữ nguyên quyền hành sau bầu cử.* Ở các trang 6 và 7 của công điện này có tường thuật lại một phần của phiên họp của HĐQL. Người viết xin tóm lược như sau: “Sau phiên họp kéo dài cả ngày 29-6-1967, các tướng lãnh trong HĐQL có dịp tiếp cận và thấy rõ con người của tướng Thiệu là đầy tham vọng cá nhân, chỉ quan tâm đến quyền lợi của mình, và hoàn toàn không đếm xỉa gì đến sự đoàn kết nội bộ của Quân Đội cũng như tương lai của đất nước. Đêm 29-6-1967, Tướng Cao Văn Viên, Tổng Tham Mưu Trưởng, cùng với 4 tướng Tư Lệnh Quân Đoàn⁴ họp bàn riêng với nhau và đi đến quyết định ra tối hậu thư cho Tướng Thiệu như sau: 1) Rút lui không tranh cử Tổng Thống nữa và ông sẽ được đề cử giữ chức vụ Tổng Tham Mưu Trưởng QLVNCH trong chính phủ mới; 2) Nếu không, ông phải từ chức Chủ Tịch UBLĐQG ngay lập tức, ra khỏi quân đội, và ứng cử với tư cách dân sự. Khi họ vào phòng Tướng Thiệu để đưa tối hậu thư này, thì Tướng Thiệu, dường như đoán được điều này, lập tức nói ngay rằng ông sẵn sàng chấp nhận và tuân theo bất cứ quyết định nào của HĐQL. Trước phản ứng này của Tướng Thiệu, Tướng Viên và các tướng Tư Lệnh Quân Đoàn hiểu lầm (hay là đã bị Tướng Thiệu đánh lừa ?) rằng Tướng Thiệu đã suy nghĩ lại và đã đồng ý rút lui để nhường cho Tướng Kỳ. Vì vậy họ đã không đưa ra tối hậu thư đó cho Tướng Thiệu. Trong phiên họp vào sáng hôm sau, Tướng Thiệu lại trở cò, tuyên bố vẫn giữ ý định ra tranh cử Tổng Thống. Tướng Kỳ đã chấp nhận hy sinh để bảo

vệ sự đoàn kết trong Quân Đội, đồng ý rút lui liên danh Kỳ-Lộc của ông và đồng ý đứng chung liên danh với Tướng Thiệu. Các tướng lãnh trong HĐQL đều ca ngợi sự hy sinh của Tướng Kỳ.”

Công điện này không đáng tin. Thứ nhất: tin tức chứa đựng ngay trong phần tựa đề và được trình bày chi tiết hơn ở trang 2 và đầu trang 3 là hoàn toàn sai sự thật. Không hề có sự thỏa thuận giữa hai tướng Thiệu-Kỳ là Tướng Thiệu chỉ làm Tổng Thống trên danh nghĩa mà thôi, Tướng Kỳ mới thực sự nắm toàn quyền. Điều này đã được khẳng định trong một công điện khác của CIA sau khi họ biết là đã loan tin sai. Đó là công điện ngày 10-8-1967 và được giải mật ngày 20-9-1979, có đoạn như sau: *“Rumors that Thieu will be simply a ‘protocol’ President, with power being exercised by Ky, are not true. = Tin đồn rằng ông Thiệu sẽ chỉ là Tổng Thống trên danh nghĩa, với Tướng Kỳ nắm trọn quyền hành, là không đúng sự thật.”* Thứ hai: công điện này có thể dựa trên nguồn tin cung cấp cho CIA bởi một tướng lãnh thuộc phe Tướng Kỳ, nên có phần đề cao Tướng Kỳ và nói xấu Tướng Thiệu. Thứ ba: câu chuyện Tướng Viên và 4 tướng Tư Lệnh Quân Đoàn định hạ tối hậu thư cho Tướng Thiệu mà rốt cuộc lại không làm, theo người viết, không đứng vững lắm. Lý do: 1) Đâu có thể nào đã hạ quyết tâm mà rồi không làm, lại còn không hỏi lại cho rõ trắng đen có phải Tướng Thiệu chấp nhận rút lui để nhường cho Tướng Kỳ hay không; 2) Nếu sự thật là như vậy, lẽ nào họ không báo cho Tướng Kỳ biết rõ vào ngay đêm đó, và nếu sáng hôm sau có chuyện trở cờ của Tướng Thiệu như thế thì Tướng Kỳ càng bất mãn hơn chứ làm gì có chuyện tướng Kỳ chịu hy sinh nhường cho Tướng Thiệu.

Tài Liệu 2: Hồi Ký của Ông Bùi Diễm

Ông Bùi Diễm, vào thời điểm này, là Đại sứ VNCH tại Hoa Kỳ. Theo cuốn hồi ký của ông bằng tiếng Việt do nhà Phạm Quang Khai xuất bản tại Pháp năm 2000, nhan đề là *Gọng Kim Lịch Sử*, Đại sứ Bùi Diễm rất ngạc nhiên trước sự nhượng bộ của Tướng Kỳ và quyết định tìm hiểu sự thật. Ở trang 334 trong cuốn hồi ký, ông viết như sau: *“Tôi gặp ông Kỳ và những người ủng hộ ông, nhưng có lẽ vì một mặc cảm nào đó, không ai trả lời rõ rệt, nên tôi tìm tướng Cao Văn Viên, một người mà tôi cho là không có lý do giấu giếm tôi điều gì. Tướng Viên cho biết là đại đa số tướng lãnh và các anh em trong quân đội nói chung tin rằng nếu có hai ứng cử viên của quân đội thì số phiếu của các quân nhân sẽ bị chia đôi và như vậy sẽ giúp cho phe dân sự dễ thắng. Nếu trường hợp này xảy ra thì đất nước sẽ quay trở lại những ngày tê liệt, đen tối hồi trước. Vì vậy mà mọi người muốn ép buộc hai ông Thiệu và Kỳ ngồi lại với nhau. Chắc hai ông cũng nhận ra điều đó, nên phải chấp nhận liên danh duy nhất. Nhưng rồi ai sẽ là Tổng Thống, ai làm Phó ? Vì trong quân đội mọi sự đều phải theo ‘hệ thống quân giai’, ông Thiệu là Trung Tướng, ông Kỳ là Thiếu Tướng, ngoài ra ông Thiệu còn hơn ông Kỳ 7 tuổi, nên rốt cục ông Kỳ đành chịu nhường.”*

Trong cuốn hồi ký của ông viết bằng tiếng Anh, nhan đề là *In The Jaws of History*, do nhà Houghton Mifflin xuất bản tại New York năm 1987 và được Indiana University Press tái bản tại Bloomington năm 1999, ông có đưa ra nhiều chi tiết hơn như sau ở trang 204: *“As the press reported it, there was little drama at General Vien’s Armed Forces Council meeting. According to the newspapers, Thieu and Ky presented their cases, then awaited the decision -- although several papers reported that Thieu’s emotions got the best of him and at one point he broke into tears. The actual story, recounted to me by Cao Van Vien himself, was somewhat different. The consensus among the generals was that two separate candidacies would split the armed forces and lead to the victory of one of the civilians. This, in turn, would ensure an eventual reversion to the bad old days of chaos and paralysis. Because both Thieu and Ky were adamant about running, the council realized that the only alternative was a combined candidacy. To enforce their will, the council decided to ostracize whichever of the two generals refused to go along. So they first made it clear that whoever did not abide by their ruling would be excluded from any role in the military leadership. Then they pressured the two into a joint ticket. At one particularly tense point in the proceedings, Thieu and Ky were asked to leave the room. At another, the commander of Military Region One, General Hoang Xuan Lam, took off his stars and put them on the table. Looking from Thieu to Ky, he told them that if they refused to get together, every last general in the meeting would do the same. They had no choice. Once a combined ticket had been agreed to, the matter of who would lead it was settled in a strictly military fashion, that is, according to the generals’ undeviating sense of*

hierarchy. As the senior man (older and with three stars as opposed to Ky's two), Thieu would have the top spot. = Như báo chí tường thuật lại, phiên họp HĐQL của Tướng Viên có một ít bị kịch. Theo các báo, hai Tướng Thiệu và Kỳ trình bày xong trường hợp của mình và chờ quyết định -- mặc dù có nhiều báo kể lại rằng Tướng Thiệu xúc động nhiều và có lúc ông bật khóc. Thật ra, theo chính Tướng Cao Văn Viên kể lại cho tôi, thì câu chuyện có hơi khác. Các tướng lãnh đều đồng ý với nhau là hai liên danh riêng rẽ sẽ chia rẽ quân đội và đưa đến thắng cử của một liên danh dân sự. Điều này chắc chắn sẽ đưa đất nước trở lại những ngày đen tối hỗn loạn và tẻ liệt. Vì cả hai Tướng Thiệu và Kỳ đều dứt khoát muốn ra tranh cử, hội đồng nhận thấy chỉ có một lối thoát là hợp chung hai liên danh lại. Để áp đặt ý định này, hội đồng quyết định sẽ khai trừ tướng nào không chịu theo. Vì thế hội đồng nói rõ ngay từ đầu là tướng nào không tuân theo quyết định của hội đồng sẽ bị loại ra khỏi cấp lãnh đạo của quân đội. Sau đó họ làm áp lực ép hai tướng phải vào chung một liên danh. Có một lúc quá căng thẳng, cả hai Tướng Thiệu và Kỳ được yêu cầu rời khỏi phòng họp. Tại một lúc khác, Tướng Hoàng Xuân Lãm, Tư Lệnh Vùng I, đã gỡ bỏ các ngôi sao tướng của ông và đặt lên bàn. Sau đó nhìn thẳng vào Tướng Thiệu rồi Tướng Kỳ, ông bảo họ rằng nếu họ không chịu hợp tác với nhau thì tất cả các tướng trong buổi họp sẽ đều làm như vậy hết. Họ không còn có sự lựa chọn nào nữa cả. Sau khi đã có sự đồng ý về liên danh rồi, vấn đề ai sẽ đứng đầu liên danh đã được giải quyết một cách rất nhà binh, nghĩa là theo hệ thống quân giai. Với tư cách thâm niên hơn (lớn tuổi hơn và cấp bậc ba sao so với ông Kỳ chỉ có hai sao), ông Thiệu sẽ đứng đầu liên danh."

Những điều ghi lại trong hai cuốn hồi ký này của Đại sứ Bùi Diễm có phần đáng tin hơn rất nhiều. Thứ nhất: tác giả không theo phe nào cả nên trình bày sự kiện vô tư, không khen hay chê cả ông Thiệu lẫn ông Kỳ; các cuốn hồi ký này đều xuất bản sau năm 1975, khi mà cả hai ông Thiệu và Kỳ đều không còn quyền lực gì nữa cả để tác giả phải nể sợ cũng như sự việc đã lắng đọng nhiều với thời gian. Thứ hai: luận điểm của Tướng Viên (hai liên danh sẽ chia rẽ quân đội, dân sự sẽ thắng và đất nước lại đen tối, hỗn loạn) đưa ra như là sự đồng thuận của tất cả các tướng lãnh và là cơ sở cho quyết định của HĐQL để làm áp lực với hai tướng Thiệu và Kỳ là đúng sự thật (như tài liệu ở Ghi chú số 1 đã nói rõ). Thứ ba: HĐQL thật sự có quyền khai trừ cả hai tướng Thiệu Kỳ (như HĐQL đã từng làm với các Tướng Nguyễn Hữu Cồ và Nguyễn Chánh Thi và nhiều tướng lãnh khác trong quá khứ). Thứ tư: chuyện Tướng Hoàng Xuân Lãm lột sao đặt lên bàn để làm áp lực với hai Tướng Thiệu Kỳ là có thật (như ta sẽ thấy trong tài liệu kế tiếp).

Tài Liệu 3: Hồi Ký của Thiếu Tướng Nguyễn Cao Kỳ

Trong cuốn hồi ký viết bằng tiếng Anh, nhan đề *Buddha's Child : My Fight To Save Vietnam*, cùng viết chung với Marvin J. Wolf, do nhà St. Martin's Press xuất bản tại New York năm 2002, từ trang 239 đến trang 247, ông Kỳ đã thuật lại nội vụ với rất nhiều chi tiết. Người viết xin lược dịch các đoạn quan trọng mà thôi. Trước phiên họp của HĐQL, ông viết như sau: "*After all these meetings, every member of the politburo⁵ knew Thieu's attitude. As the deadline for announcing the military candidate approached, I called the politburo together. The time for trying to convince him not to run was over, I explained. "Whom do you want, Thieu or me ?" I asked. "We want you," said each general in turn. It was unanimous. "Very well, I accept." I said. "How are you going to do it ?" they asked. "Easy." I replied. "Thieu will need military support if he is to have any chance at all, so we should retire him. Let him run for president as a civilian, if he wishes."* = "Sau các buổi họp đó, mỗi thành viên trong "bộ chính trị" đều hiểu rõ thái độ của ông Thiệu. Vì đã cận ngày tuyên bố liên danh quân nhân, tôi tập họp bộ chính trị lại. Tôi giải thích cho họ biết là cái thời gian thuyết phục ông ta đừng ra tranh cử đã qua rồi. Tôi hỏi họ "Các ông chọn ai, ông Thiệu hay tôi ?" "Chúng tôi chọn ông" mỗi tướng lãnh đều nói như thế. Vậy là mọi người đều đồng ý. Tôi nói "Tốt quá, vậy tôi xin nhận." Họ hỏi tôi "Ông tính sẽ làm sao đây ?" Tôi trả lời "Dễ quá. Ông Thiệu cần có hậu thuẫn của quân đội nếu muốn thắng, vậy thì mình cho ông ấy về hưu luôn. Để ông ta ứng cử với tư cách dân sự, nếu ông ta muốn."

Nói về phiên họp của HĐQL ông viết như sau: "*I wanted the entire Directorate to officially ratify this decision, and then I wanted the Armed Forces Congress to approve it. I convened the congress, hundreds of colonels and generals, in an auditorium at the Chief of Staffs compound. General Loan's*

troops secured the compound. I wanted things to happen as in a movie. There would be no accidents, and any sign of rebellion would be quashed at once. The congress waited while the Directorate met in Cao Van Vien's office at about 7:00 AM. I told the Directorate: "You are going to decide our fate, so to allow you complete freedom to discuss this matter, General Thieu and I will wait outside." We sat in silence in the reception area, waiting. I knew what was going on in that room, and he knew it too. But a clock was ticking in Thieu's head. He knew that his fate had already been decided informally. If he was going to make any kind of move, he could delay no longer. Behind closed doors the Directorate decided formally as the politburo had already agreed. I would be their candidate for president. Thieu would be retired, and Cao Van Vien would temporarily become Chief of State. Vien's door opened and the generals trooped out. Before anyone could say anything, however, Thieu leaped to his feet. "I am still in the military. I belong to the corps, so whatever your decision, I will accept it," he said very politely. This was a radical change of attitude. He had always said, "I don't need the military." Now he saw where that road led and humbled himself. My eyes were riveted on Thieu's face; I felt he was about to weep. "Stop," I called. I did not take time to think. In one ten-thousandth of a second, faster than the blink of an eye, in the space of a single heartbeat, words flew straight from my heart to my tongue. I heard myself speak as from a distance. "Don't say anything." I said to Vien and the others. "Don't announce your decision. I will make the decision. I am going back to the air force, and you can name Thieu as the military's candidate for president." = "Tôi muốn toàn thể UBLĐQG chính thức phê chuẩn quyết định này, và sau đó tôi muốn Đại Hội Toàn Quân chấp thuận nó. Tôi triệu tập Đại Hội, với hàng trăm các vị đại tá và tướng lĩnh, tại hội trường của Bộ Tổng Tham Mưu. Lính của Tướng Loan giữ an ninh cho khu vực. Tôi muốn mọi việc diễn ra như trong một phim xi nê. Sẽ không có việc gì bất ngờ xảy ra cả, mọi dấu hiệu nổi loạn sẽ bị dẹp ngay tức khắc. Đại Hội chờ đợi trong khi UBLĐQG họp trong văn phòng của Tướng Cao Văn Viên vào lúc 7 giờ sáng. Tôi bảo UBLĐQG rằng: "Quý vị sẽ quyết định số phận của chúng tôi, vì thế để cho quý vị có tự do hoàn toàn để thảo luận, Tướng Thiệu và tôi sẽ chờ ở bên ngoài." Chúng tôi ngồi trong im lặng ở trong khu vực tiếp tân, chờ đợi. Tôi biết điều gì đang xảy ra trong phòng đó và ông ta cũng biết điều đó. Nhưng cái đầu ông Thiệu đang làm việc dữ lắm. Ông ta biết là số phận của ông ta đã được định đoạt một cách bán chính thức rồi. Nếu ông ta phải có một hành động gì thì đây là lúc phải làm, không còn trì hoãn được nữa. Sau cánh cửa đóng kín, UBLĐQG đã quyết định giống như bộ chính trị đã quyết định từ trước. Tôi sẽ là ứng cử viên Tổng Thống của họ. Ông Thiệu sẽ bị cho về hưu, và Tướng Cao Văn Viên sẽ tạm thời đảm nhận vai trò Quốc Trưởng. Cửa phòng Tướng Viên mở ra và các tướng lĩnh ào ra. Tuy nhiên, chưa ai kịp mở lời, ông Thiệu vụt đứng dậy và nói rất lễ phép. "Tôi vẫn là người của quân đội. Tôi thuộc về quân đội, vì vậy tôi sẽ chấp nhận bất cứ quyết định gì của quý vị." Đây là một sự thay đổi thái độ hoàn toàn. Trước đây ông ta luôn luôn nói: "Tôi không cần quân đội." Bây giờ ông ta đã thấy rõ thái độ đó sẽ đưa ông ta đi về đâu và trở nên khiêm tốn hơn. Mắt tôi gắn chặt vào khuôn mặt ông Thiệu và tôi có cảm giác là ông ta sắp khóc. Tôi không kịp suy nghĩ nữa và la lên: "Ngưng lại." Trong một phần mười ngàn của một giây đồng hồ, nhanh hơn cả một cái nháy mắt, trong khoảng thời gian của một nhịp đập của trái tim, các chữ bay thẳng từ trái tim tôi ra lưỡi tôi. Tôi nghe như tôi đang nói từ xa. Tôi nói với Tướng Viên và mọi người: "Đừng nói gì cả. Đừng thông báo quyết định của quý vị. Tôi sẽ nói quyết định của tôi. Tôi sẽ trở về Không Quân và quý vị có thể để cử ông Thiệu làm ứng viên của quân đội ra tranh cử chức vụ Tổng Thống."

Về việc các tướng làm áp lực, ông Kỳ viết như sau: "Hoang Xuan Lam, the I Corps commander, broke the stunned silence that followed my announcement. "We all appreciate your sacrifice for the unity of the army," he said. ... "But why do you give just fifty percent to the army?" Lam continued, "We need one hundred percent from you. Continue to be a team with General Thieu. If he runs by himself, I think one of the civilian candidates will defeat him." With a little shock I saw that Lam was crying. He reached up and removed the stars of his ranks from his epaulets, then held them out to me. "If you do not agree to team with Thieu and run for vice president, then I will retire, because then I will no longer want to be part of the army." Things were happening so fast. I took a deep breath. "Okay" I said. "If that is what you all think, I will do it." Without discussion the others agreed that I should support Thieu, and we all went down to the auditorium." = "Tướng Hoàng Xuân Lãm, Tư Lệnh Quân Đoàn I, phá tan sự im lặng nặng nề sau khi tôi thông báo quyết định của tôi. Ông ta nói: "Tất cả chúng tôi xin cảm ơn sự hy sinh của Thiếu Tướng để bảo vệ sự đoàn kết của quân đội." ... Tướng Lãm nói tiếp: "Nhưng tại sao Thiếu Tướng chỉ cho quân

đội có 50 phần trăm thôi ? Chúng tôi cần Thiếu Tướng cho 100 phần trăm luôn. Xin Thiếu Tướng tiếp tục làm việc chung với Trung Tướng Thiệu. Nếu ông ấy ứng cử một mình, tôi nghĩ một trong các ứng cử viên dân sự sẽ đánh bại ông ấy.” Tôi có hơi bị “sốc” khi nhìn thấy Tướng Lãm đang khóc. Ông ấy đưa tay lên gỡ các ngôi sao cấp tướng trên cầu vai, cầm đưa ra trước mặt tôi và nói rằng: “Nếu Thiếu Tướng không đồng ý đứng chung với Trung Tướng Thiệu và ứng cử chức vụ Phó Tổng Thống, thì tôi sẽ từ chức vì tôi không còn muốn ở trong quân đội nữa.” Mọi việc xảy ra nhanh quá. Tôi thở mạnh một cái và nói: “Ồ kìa, nếu tất cả quý vị đều nghĩ như vậy thì tôi xin làm.” Không thảo luận gì cả, những người khác đều đồng ý là tôi phải ủng hộ ông Thiệu, và tất cả chúng tôi cùng nhau đi xuống hội trường.”

Cuốn hồi ký này có rất nhiều khuyết điểm làm cho chúng ta khó tin vào nó hoàn toàn. Trước hết, suốt từ đầu đến cuối quyển sách, ông Kỳ tự đề cao mình quá nhiều. Cách kể chuyện của ông lại toàn sử dụng dao to búa lớn, không có chừng mực gì cả. Thứ nhì: rất nhiều chi tiết trong quyển sách hoàn toàn sai : thí dụ, ở trang 239, khi kể tên các tướng tư lệnh vùng, ông đề tên tướng Nguyễn Mạnh Thanh; QLVNCH không hề có vị tướng nào mang tên đó cả, ông đã lẫn lộn giữa hai tướng Nguyễn Văn Mạnh và Nguyễn Viết Thanh (lúc đó là Tướng Nguyễn Văn Mạnh); ở trang 157, ông kể lại là ông cử ông Lê Văn Tiến giữ bộ Bình Định Nông Thôn, một điều không hề xảy ra (Nhà báo Như Phong Lê Văn Tiến quả có đóng một vai trò rất quan trọng trong bộ tham mưu của Tướng Kỳ, nhưng ông Tiến không bao giờ tham chính). Thứ ba: hành động “*anh hùng*” nhường nhịn của ông Kỳ khi thấy ông Thiệu thất thế phải xuống nước và sắp khóc, mặc dù thích hợp với cá tính bốc đồng, bộp chộp, thiếu suy nghĩ của ông, vẫn có vẻ “*kịch*” quá, khó có thể tin được, vì, theo như ông đã trình bày, mọi việc đã được sắp xếp rất kỹ lưỡng, “*Tôi muốn mọi việc diễn ra như trong một phim xi nê. Sẽ không có việc gì bất ngờ xảy ra cả*”; ngoài ra, còn phản ứng, thái độ của tất cả các tướng lãnh thì sao trước sự “*trở mặt*” quá “*bất ngờ*” này, vứt bỏ hết tất cả sự ủng hộ của các tướng đối với ông. Thứ tư: sau khi ông Kỳ đã chịu đứng chung liên danh với ông Thiệu rồi, các tướng lãnh cao cấp đã nghĩ đến việc thành lập một “*ủy ban quân sự tối cao*” để giữ thể diện phần nào cho ông Kỳ (vấn đề “*ủy ban quân sự tối cao*” này sẽ được trình bày trong một bài viết khác); nếu ông Kỳ tự động nhường cho ông Thiệu (chớ không phải bị các tướng lãnh làm áp lực), thì các tướng lãnh cần gì phải lập ra cái “*ủy ban quân sự tối cao*” đó để giữ thể diện cho ông Kỳ. Nói tóm lại, chúng ta khó tin được cách giải thích này của Tướng Kỳ.

Kết Luận

Việc Thiếu Tướng Nguyễn Cao Kỳ quyết định, vào ngày 30-6-1967, rút lại liên danh ứng cử Tổng Thống của ông và Luật sư Nguyễn Văn Lộc và đồng ý đứng phó cho Trung Tướng Nguyễn Văn Thiệu trong cuộc bầu cử Tổng Thống, là một hành động chẳng đáng dừng trước sức ép của các tướng lãnh VNCH. Lý do hoàn toàn cá nhân của hành động nhường nhịn này mà Thiếu Tướng Kỳ nêu ra trong quyển hồi ký của ông là một điều khó tin. Nhưng chúng ta có thể tin vào những lời sau đây trong quyển hồi ký của ông, ở các trang 246-247: “*Thus I snatched defeat from the jaws of victory, the biggest mistake of my life. I cannot recall a day since 1975 when I did not regret it...*” = “*Thế là tôi đã gạt lấy thất bại khi chiến thắng đã ở trong tầm tay, đó là lỗi lầm lớn nhất trong đời tôi. Từ năm 1975 đến nay, không một ngày nào mà tôi không hối tiếc về chuyện đó.*” Chúng ta có thể tin là ông đã hối tiếc về chuyện đó. Ông hối tiếc là đúng vì sau cái phiên họp định mệnh này, ông không bao giờ còn cơ hội trở lại nắm chính quyền nữa cho đến khi ra khỏi nước vào cuối tháng 4-1975.

Ghi Chú:

1. *III Corps Commander General Khang's Comments on the Presidential Election and on the Probable Military Reaction to a Civilian Victory*, Declassified Documents Reference System, công điện của CIA, ngày 19-08-1967, giải mật ngày 20-09-1979; có đoạn như sau: “*III Corps Commander Lt. General Le Nguyen Khang, in discussing the presidential campaign, said that the recent statements and actions of the civilian candidates only confirmed the opinion of the ranking generals that the country is not yet ready for full democracy and that the country will be lost if the government were to fall into the hands of most of them* = Trung Tướng Lê Nguyên Khang, Tư Lệnh Quân Đoàn 3, trong khi thảo luận về

cuộc bầu cử tổng thống, đã nói rằng những phát biểu và hành động gần đây của các ứng cử viên dân sự đã khẳng định ý kiến chung của các tướng lĩnh cao cấp là đất nước chưa sẵn sàng cho một chế độ dân chủ hoàn toàn và đất nước sẽ mất nếu chính quyền rơi vào tay của phần lớn những người đó.'

2. Bùi Diễm. *Gọng Kim Lịch Sử*.—Paris : Phạm Quang Khai, 2000. Tr. 326, có đoạn như sau: '*... tướng Thắng có nói thẳng với ông Thiệu là ông nên rút lui để nhường chỗ cho ông Kỳ, nhưng ông Thiệu nhất định từ chối.*'
3. Bùi Diễm, sđd, tr. 328.
4. Vào thời điểm này các vị Tư Lệnh Quân Đoàn đó là: Trung Tướng Hoàng Xuân Lãm, Tư Lệnh Quân Đoàn 1; Trung Tướng Vĩnh Lộc, Tư Lệnh Quân Đoàn 2; Trung Tướng Lê Nguyên Khang, Tư Lệnh Quân Đoàn 3; và Thiếu Tướng Nguyễn Văn Mạnh, Tư Lệnh Quân Đoàn 4.
5. Từ "politburo" do chính ông Kỳ tự đặt ra; trong cuốn hồi ký này, ở trang 239, có đoạn như sau: "*The leadership committee of the Directorate, which I privately referred to as the politburo, consisted of ten generals. Aside from Thieu and myself, its members were the army chief of staff, the four corps commanders, and the ministers for interior, communications, and Chieu Hoi.*" = Ủy ban lãnh đạo của UBLĐQG, mà một cách riêng tư tôi thường dùng từ bộ chính trị để chỉ nó, gồm có 10 tướng lĩnh. Ngoài ông Thiệu và tôi ra, thành viên gồm có Tổng Tham Mưu Trường, 4 tướng Tư Lệnh Quân Đoàn, và các vị tổng trưởng Nội Vụ, Thông Tin, và Chiêu Hồi.'